

Sygn. akt V CZ 67/17

POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa Prokuratora Regionalnego w K.

przeciwko "B." Spółce z o.o. w P., A. Ś. i "K." Spółce z o.o. w B.

z udziałem interwenienta ubocznego Syndyka Masy Upadłości "K." Spółki z o.o. w
upadłości likwidacyjnej w Z.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 6 października 2017 r.,

zażalenia pozwanej "B." Spółki z o.o. w P. oraz zażalenia pozwanego A. Ś. na
postanowienie zawarte

w punkcie 2 wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 22 lutego 2017 r., sygn. akt I ACa (...),

**oddala oba zażalenia i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego orzeczeniu kończącemu
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 22 lutego 2017 r. w sprawie z
powództwa Prokuratora Regionalnego w K. przeciwko B. sp. z o.o. z siedzibą w P.,
A. Ś. i K. sp. z o.o. z siedzibą w B., przy udziale interwenienta ubocznego po
stronie powoda Syndyka Masy Upadłości K. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z

siedzibą w Z., o ustalenie, na skutek apelacji i zażalenia powoda, apelacji pozwanej B. sp. z o.o., apelacji pozwanego A. Ś. oraz apelacji interwenienta ubocznego od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 5 lipca 2016 r. oddalił apelacje pozwanych B. sp. z o.o. w P. i A. Ś. co do punktu I wyroku oraz uchylił ten wyrok w pozostałym zakresie i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania. Uchylenie zaskarżonego wyroku dotyczyło rozstrzygnięcia roszczenia o ustalenie nieważności umowy z dnia 6 września 2007 r. o przeniesienia własności (umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie) i ustalenia bezskuteczności umowy z dnia 3 czerwca 2013 r. o przeniesienia własności.

W odniesieniu do pierwszej z nich Sąd drugiej instancji ocenił, że do analizy jej nieważności konieczne jest ustalenie, czy odpadł cel ustanowionego zabezpieczenia, czy istniała przyczyna (causa) przewłaszczenia. Wskazał także, że Sąd Okręgowy nie wyjaśnił, czy umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie była rzeczywista oraz czy zastrzeżony w niej warunek wywiązania się ze spełnienia świadczenia (warunek zawieszający) był możliwy do zrealizowania (art. 94 k.c.), a ponadto, czy umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie nie uchybiała zasadom współżycia społecznego. Dodatkowo wyjaśnienia wymagało, czy na zawarcie umowy przewłaszczenia wymagana była zgoda spółki K. sp. z o.o. przewidziana przepisami art. 15 § 1 i 2 k.s.h. w zw. z art. 17 § 2 k.s.h.

W zakresie drugiej z wymienionych umów Sąd Apelacyjny wskazał, iż jej ważność należy rozpoznać z punktu widzenia art. 58 § 2 k.c., wskazanego jako podstawa prawna żądania (mimo upatrywania ochrony prawnej w art. 59 k.c.) z uwagi na podnoszoną sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, ustalenia w tym przedmiocie rzutować będą także na ocenę istnienia dobrej wiary w chwili zawierania umowy po stronie reprezentanta K. sp. z o.o. M. K., wymaganej dla korzystania z ochrony rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych przy nabywaniu nieruchomości.

Sąd Apelacyjny podniósł też, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd pierwszej instancji powinien ustalić w sposób precyzyjny treść poszczególnych żądań pozwu, w szczególności, czy żądania określone w punkcie I i II, co do ustalenia nieważności umowy pożyczki z 20 sierpnia 2007 r. i umowy przeniesienia własności z 6 września 2007 r. dotyczą pozwanego K. sp. z o.o., celem

prawidłowego rozstrzygnięcia w stosunku do tego pozwanego, przy uwzględnieniu treści art. 321 § 1 k.p.c.

Zażalenia od tego rozstrzygnięcia kasatoryjnego wnieśli pozwani B. sp. z o.o. i A. Ś.

Pozwana spółka wniosła o uchylenie punktu 2 wyroku Sądu Apelacyjnego w (...), przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez ten Sąd złożonych w sprawie apelacji. Zarzuciła istotne naruszenie art. 384 § 4 k.p.c. (prawidłowo art. 386 § 4 k.p.c.) polegające na uchyleniu objętego apelacjami zgłoszonymi w sprawie wyroku Sądu Okręgowego w O., w części obejmującej jego wszystkie punkty, poza punktem I, i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, podczas gdy istniały podstawy do wydania orzeczenia rozstrzygającego sprawę co do istoty i oddalenie apelacji powoda i interwenienta jako bezzasadnych na podstawie art. 385 k.p.c. i uwzględnienie apelacji obu pozwanych jako oczywiście zasadnych. Zarzuciła też, że przyczyny wskazane przez Sąd Apelacyjny w (...) jako powodujące konieczność uchylenia naruszają w sposób istotny zasadę kontradyktoryjności procesu cywilnego, nakładając na Sąd Okręgowy w O. obowiązki badania sprawy, a w rzeczywistości prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego, w zakresie w jakim obowiązkiem dowodowym nie podołali powód i interwenient, co stwarza oczywiście nieuzasadnione uprzywilejowanie procesowe dla strony powodowej w niniejszym postępowaniu. Powołała się również na to, że w toku postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny istotnie naruszył art. 207 § 6 k.p.c., dopuszczając dowody przedstawione przez powoda dopiero na etapie postępowania apelacyjnego, oraz na niedopuszczalność zobowiązania Sądu pierwszej instancji do badania z urzędu, przeciwko któremu z pozwanych kierowane są poszczególne roszczenia objęte pozwem.

Pozwany A. Ś. wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonym zażaleniem zakresie. Zarzucił naruszenie art. 386 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie i nieorzeczenie co do istoty sprawy, art. 386 § 4 k.p.c. przez jego błędne zastosowanie, tj. uchylenie zaskarżonego wyroku w określonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, podczas gdy co do żądania ustalenia nieważności umowy przeniesienia własności nieruchomości, wydanie wyroku nie wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, ani

też nie nastąpiło nierozpoznanie istoty sprawy, w związku z czym nie ma podstawy do wydania orzeczenia kasatoryjnego przez sąd odwoławczy co do żądania ustalenia bezskuteczności umowy z dnia 3 czerwca 2013 r. Według skarżącego Sąd Apelacyjny błędnie ocenił, że nastąpiło nierozpoznanie istoty sprawy w odniesieniu do powództwa skierowanego przeciwko pozwanemu K. sp. z o.o., również bowiem w tym zakresie wydanie wyroku nie wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia, o jakim mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., Sąd Najwyższy bada jedynie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął, że zachodzi jedna z przyczyn uzasadniająca uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, objętych art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Zażalenie nie może zmierzać do oceny zasadności żądania pozwu, ani apelacji, czy merytorycznego stanowiska prawnego sądu drugiej instancji. Dokonywana kontrola ma charakter formalny. Zakresem kontroli w postępowaniu zażaleniowym jest zatem jedynie badanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego i czy jego merytoryczne stanowisko uprawniało do podjęcia takiej decyzji procesowej. Konsekwencją tego jest ograniczenie dopuszczalnych zarzutów do związanych z kwestionowaniem wystąpienia przesłanek stosowania art. 386 § 4 k.p.c. Jeżeli przyczyną uchylenia wyroku było nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, to kontrola Sądu Najwyższego ogranicza się do oceny prawidłowości zastosowania art. 386 § 4 k.p.c., tj. trafności zakwalifikowania przez sąd drugiej instancji stanu sprawy, jako występowania w niej tej podstawy. Nie obejmuje natomiast ewentualnych wad postępowania wyjaśniającego.

W systemie apelacji pełnej wszelkie nieprawidłowości dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy też procesowego, poza wskazanymi w art. 386 § 2 k.p.c. i w art. 386 § 4 in fine k.p.c., powinny być ocenione bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym. Do nierozpoznania istoty sprawy, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dochodzi wtedy, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd ten zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że

istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Postępowanie apelacyjne obejmuje zatem merytoryczne rozpoznanie sprawy, sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę na nowo, w związku z tym uwzględnienie apelacji powinno zgodnie z art. 386 § 1 k.p.c. prowadzić w zasadzie do zmiany zaskarżonego wyroku i wydania orzeczenia rozstrzygającego w granicach zaskarżenia o żądaniu pozwu, a wyjątkowo do uchylenia wyroku (zob. uchwałę 7 sędziów SN zasadę prawną z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55 oraz postanowienie SN z dnia 18 listopada 2016 r., sygn. akt I CZ 86/16, www.sn.pl).

Wbrew zarzutom podnoszonym w zażaleniach, w niniejszej sprawie wystąpiły okoliczności uzasadniające częściowe uchylenie wyroku Sądu Okręgowego. Sąd Apelacyjny rozpoznaje co prawda sprawę na nowo, jednak nie oznacza to obowiązku prowadzenia postępowania dowodowego w znacznej części i zwalniania sądu pierwszej instancji z konieczności dokonania kompleksowej materialnoprawnej oceny zgłaszanych żądań i podnoszonych w związku z nimi zarzutów. Skoro zatem, po przeprowadzeniu analizy ustalonych w sprawie okoliczności, Sąd Apelacyjny uznał, że sprawa nie została wystarczająco wyjaśniona w zakresie dwóch żądań powoda, co wymaga poczynienia dodatkowych ustaleń, częściowe uchylenie wyroku było zasadne. Nie jest rzeczą Sądu Najwyższego kontrola prawidłowości dokonanych ocen przez Sąd Apelacyjny, a do tego w istocie skarżący zmierzają. Należy zwrócić uwagę, że Sąd pierwszej instancji, jak trafnie wskazano w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, nie odniósł się do wszystkich zarzutów podnoszonych przez strony przed tym Sądem i pominął szereg wniosków dowodowych. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy oznaczałoby to w istocie jednoinstancyjne rozpoznanie sprawy przez Sąd drugiej instancji i przerzucenie na ten Sąd obowiązku przeprowadzenia postępowania dowodowego w zasadniczej części.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, stosownie do art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.

